

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ УСНОГО МОВЛЕННЯ

CREATIVE TASKS AS A TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF ORAL SPEECH

Творчість є необхідною складовою підготовки висококваліфікованих фахівців, адже сьогодні роботодавці надають перевагу спеціалістам, які уміють творчо та неординарно підходити до вирішення поставлених перед ними завдань. Саме тому викладачі закладів вищої освіти приділяють значну увагу формуванню творчого мислення у студентів. У статті узагальнено підходи до визначення творчості у науковій літературі (діяльність людини, метою якої є пізнання та перетворення дійсності, у результаті чого з'являються нові оригінальні продукти з метою удосконалення духовного та матеріального життя; діяльність людини, яка містить у собі оригінальність, неповторність та новизну та передбачає використання інноваційних способів вирішення завдань професійного спрямування, уміння гнучко мислити, відходити від традиційних алгоритмів, по новому дивитися на звичайні речі; постійний пошук незвіданого, що викликає самовдосконалення особистості та талантів). Представлено освітні цілі творчих завдань (формування культурної соціально активної особистості, яка володіє іноземною мовою; опанування лексичним та граматичним матеріалом та їх адекватне використання під час усного та письмового мовлення; розвиток самостійності дій щодо здобуття нових мовних та соціокультурних знань та умінь; стимулювання до активного використання інформаційних комп'ютерних технологій з метою отримання нових знань та умінь; підвищення мотивації до вивчення англійської мови, адже творчі завдання, як правило, є пусковим механізмом будь-якої діяльності). Визначено типи творчих завдань (творчі завдання за метою діяльності; творчі завдання за кількістю учасників; творчі завдання із або без використання інформаційних технологій; творчі завдання за місцем проведення), представлено досвід впровадження творчих завдань зі студентами немовних факультетів.

Ключові слова: творчість, творчі завдання, студенти немовних факультетів.

Creativity is a necessary component of the training of highly qualified specialists, as today employers prefer specialists who are able to creatively find the way how to solve tasks. That is why teachers of higher education institutions pay great attention to the formation of creative thinking in students. The article summarizes approaches to the definition of creativity in scientific literature (human activity, the purpose of which is the knowledge and transformation of reality, as a result of which new original products appear with the aim of improving spiritual and material life; human activity that contains originality, uniqueness and novelty and involves the use of innovative methods of solving professional tasks, ability to think flexibly, depart from traditional algorithms, look at ordinary things in a new way; constant search for the unknown, which causes self-improvement of the personality and talents). The educational goals of creative tasks are defined (the formation of a cultural, socially active personality, who knows a foreign language; mastering lexical and grammatical material and its adequate use during oral and written communication; development of independent actions to acquire new linguistic and sociocultural knowledge and skills; stimulation to active use of informational technologies for the purpose of obtaining new knowledge and skills; increasing motivation to learn English, because creative tasks are, as a rule, the starting mechanism of any activity). The types of creative tasks are presented (creative tasks by the purpose of activity; creative tasks by the number of participants; creative tasks with or without the use of information technologies etc.). The experience of implementing creative tasks with students of non-language faculties is presented.

Key words: creativity, creative tasks, students of nonlinguistic speciality.

УДК 37.013.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/55.3.28>

Федорченко Ю.Ф.,

доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Туренко Р.Л.,

ст. викладач іноземних мов професійного спрямування Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Політичні, соціально-економічні та культурні зміни, що відбуваються наразі в Україні значно розширили роль та функції іноземної мови: все більше громадян розуміють необхідність знання іноземної мови на високому рівні, уміння вести спілкування з представниками іноземних держав, знайомитися з оригінальною літературою англомовних видань. Саме тому, вивченню іноземної мови приділяється все більше уваги як у закладах середньої, так і вищої освіти.

Разом із тим, ринок вимагає молодих спеціалістів, які уміють діяти не за шаблоном, а творчо підходити до вирішення завдань, можуть запропонувати нові нестандартні підходи до вирішення завдання. Саме тому, з самого першого курсу навчання в університеті необхідно розвивати творче мислення студентів, адже наразі творчість

є одним із важливих напрямків системи освіти нашого століття. Заклади вищої освіти мають формувати соціально-активних, творчо мислячих спеціалістів, які здатні оцінювати та аналізувати нову інформацію, робити свідомий вибір та приймати адекватні рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що до питання творчості неодноразово зверталися науковці. Так, О. Махлай та Л. Маріп розглядалася психологічна сутність та зміст понять творчості та креативності, А. Батнером розроблялися ігри, які сприяють розвитку творчості у осіб, що навчаються, І. Садлер-Сміт розглядали чотири етапну модель креативного процесу, тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Високо цінуючи внесок науковців у розробку питань, пов'язаних із творчістю в організації освітнього процесу, вважаємо,

що у науково-методичній літературі недостатньо висвітлено досвід використання творчих завдань на заняттях англійської мови зі студентами немовних факультетів для розвитку їх креативного мислення.

Мета дослідження: висвітлити досвід впровадження творчих завдань на заняттях англійської мови зі студентами немовних факультетів з метою формування їх креативного мислення. Для цього вважаємо за необхідно вирішити наступні завдання:

- узагальнити сутність творчості у науковій літературі;
- визначити освітні цілі творчих завдань;
- висвітлити власний досвід щодо впровадження творчих завдань в освітній процес зі студентами немовних факультетів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науковці зазначають, що творче мислення має вирішальне значення для побудови кар'єри. Аналіз даних LinkedIn засвідчив, що креативність є другою найбільш вагомим професійною навичкою, очолюючи список навичок м'якого спілкування (soft skills), які найбільше потрібні компаніям. Творчість дозволяє проявляти власну індивідуальність, а безпосередня активна участь студентів у цій діяльності розкриває перспективи комплексного розвитку і формування творчого потенціалу особистості [4].

Зазначимо, що у науковій літературі існує багато підходів до визначення творчості. Зокрема, її розглядають як:

- діяльність людини, метою якої є пізнання та перетворення дійсності, у результаті чого з'являються нові оригінальні продукти з метою удосконалення духовного та матеріального життя [2, с. 389].
- діяльність людини, яка містить у собі оригінальність, неповторність та новизну та передбачає використання інноваційних способів вирішення завдань професійного спрямування, уміння гнучко мислити, відходити від традиційних алгоритмів, по новому дивитися на звичайні речі [1, с. 144];
- постійний пошук незвіданого, що викликає самовдосконалення особистості та талантів [6].

Отже, творчість є найвищою формою активності та самостійності особистості та суспільства взагалі. Воно містить у собі елемент новизни, оригінальну та продуктивну діяльність, яка веде до вирішення проблемних ситуацій нестандартними методами. Творчість – це продуктивна уява в поєднанні із критичним відношенням до результату, що було досягнуто. Під творчістю можна розуміти будь-яку діяльність, починаючи від нестандартного рішення простого завдання до повної реалізації унікальних можливостей особистості у тій чи іншій сфері діяльності, отже між процесом творчості і реалізацією здібностей

особистості у суспільно значущій діяльності є прямий зв'язок.

Творча діяльність надає широкі можливості для прояву власної індивідуальності, а активна участь студентів у творчих вправах на доступному для них рівні складності розкриває великі перспективи для комплексного розвитку потенціалу студентів [4].

З досвіду роботи можна стверджувати, що заняття з англійської мови зі студентами немовних факультетів надають значні можливості для розвитку творчого потенціалу студентів, адже у рамках цього предмету є можливість використовувати творчі завдання і вправи, які стимулюють здобувачів освіти до самостійної роботи та вчать їх користуватися мовним матеріалом для виразу власних думок у монологічному і діалогічному мовленні.

Разом із тим, для досягнення значних результатів в освітньому процесі необхідно враховувати загальний рівень володіння англійською мовою у групі; вікові та індивідуальні особливості студентів академічної групи; особисту та соціальну значущість навчально-творчих завдань.

Виконання творчих завдань сприяє досягненню таких освітніх цілей як:

- формування культурної соціально активної особистості, яка володіє іноземною мовою;
- краще опанування лексичним та граматичним матеріалом та їх адекватне використання під час усного та письмового мовлення;
- розвиток самостійності дій щодо здобуття нових мовних та соціокультурних знань та умінь;
- стимулювання до активного використання інформаційних комп'ютерних технологій з метою отримання нових знань та умінь;
- підвищення мотивації до вивчення англійської мови, адже творчі завдання, як правило, є пусковим механізмом будь-якої діяльності [7, с. 56].

Умовно види творчих завдань можна класифікувати наступним чином:

- творчі завдання за метою діяльності;
- творчі завдання за кількістю учасників;
- творчі завдання із або без використання інформаційних технологій;
- творчі завдання за місцем проведення.

Так, перша група завдань спрямована на розвиток мовної (фонетика, лексика, граматики), мовленнєвої (говоріння, читання, аудіювання, письмо) та соціокультурної (система цінностей та реалії життя) компетенцій. За кількістю учасників творчі завдання можуть бути індивідуальними, парними або груповими. За місцем виконання – під час аудиторного заняття або вдома.

Перед проведенням творчих завдань з метою стимулювання та активізації діяльності студентів необхідно спочатку з'ясувати інтереси здобувачів освіти, їх спосіб мислення, взаємовідношення

в академічній групі. Спілкування зі студентами дозволяє з'ясувати ступень їх мотивації до виконання творчих завдань [5, с. 73].

Викладачами кафедри англійської мови було розроблено цілу низку творчих завдань для роботи зі студентами немовних факультетів. Окреслимо завдання, які користуються найбільшим інтересом серед наших студентів під час аудиторних занять. Необхідно зазначити, що основна увага під час роботи спрямовується на вивчення англійської мови професійного спрямування. Вивчаючи теми за фахом неможливо не говорити про науковців, які зробили внесок у відкриття тих чи інших законів, тому обговорення їх біографії та внеску у науку є нагальним питанням курсу.

Разом із тим, з досвіду роботи можна стверджувати, що звичайне читання та переклад текстів, де надано біографічні дані та стисла інформація про науковців, не є цікавим ні для студентів, ні для викладача. Такі справи можуть проводитися зі студентами, які тільки починають вивчати мову та не можуть виконувати творчі завдання із-за недостатнього лексичного та граматичного запасу.

Зі студентами, які володіють мовою на рівні B1 та вище ми просимо студентів самостійно вдома ознайомитися із біографією того чи іншого науковця та знайти відповіді на такі питання:

- що вас особливо вразило в їхніх біографіях;
- чому, на вашу думку, вони є прикладом для наслідування іншим людям;
- які риси характеру дозволили їх досягти таких успіхів;
- яких рис характеру вам не вистачає або навпаки ви не хочете мати і чому [3, с. 20].

З досвіду роботи можна стверджувати, що така творча справа є цікавою для студентів. З одного боку, її виконання вимагає ознайомлення з декількома джерелами англійською мовою, що сприяє поповненню лексичного запасу студентів, а з іншого змушує замислитися над тим, що саме спонукало того чи іншого науковця досягти успіху і яких саме якостей не вистачає у здобувачів освіти, або які якості необхідно розвивати у подальшому. Навіть обговорюючи одну і ту ж персоналію, студенти можуть мати абсолютно різні точки погляду на те, які саме риси характеру та обставини дозволили досягти відповідних успіхів. Різновидом завдання, яке присвячено вивченню видатних персоналій науки, може бути розповідь про науковця, не називаючи його.

Ще одним цікавим завданням є завдання «Прислів'я у дії». Під час обговорення теми «About Myself» ми пропонуємо студентам також ознайомитися з низкою англійських прислів'їв (*When the going gets tough, the tough gets going; Better late than never; Two wrongs don't make a right; Birds of a feather flock together; A picture is worth a thousand words; There's no such thing as a free lunch; Beggars*

can't be choosers; Actions speak louder than words; Two heads are better than one, тощо). Після того, як ми з'ясували смисл цих прислів'їв та знайшли українські аналоги, студентам пропонується написати невеличке есе, в якому ілюструється використання одного або декількох прислів'їв. Таке завдання можна проводити як у невеликих групах студентів, так і пропонувати здобувачам освіти самостійно працювати над темою.

Творчі завдання можуть бути пов'язані і з використанням аудіо та відеоматеріалів. Зазначимо, що застосування музичних матеріалів сприяє пробудженню творчої активності студентів. Наприклад, ми можемо запропонувати прослухати класичний твір та обмінятися емоціями та враженнями від твору. Творчу уяву студентів ми стимулюємо такими питаннями як «Які часи року ви уявляєте, коли слухаєте цю музику?», «Які картини з'являються у вашому уявленні?», «Про що ви мрієте?», «Що відчуваєте під час прослуховування» тощо. Використання популярних мелодій як матеріалу для прослуховування та співу також сприяє розвитку як творчого мислення, так і усного мовлення студентів. При цьому у багатьох виникає інтерес до літературного перекладу віршів. Виконання таких вправ сприяє розширенню словникового запасу і закріпленню граматичних конструкцій.

Висновки. Отже, можна зробити висновки, що творчі завдання в освітньому процесі сприяють як розвитку креативності молодих людей, так і вдосконаленню їх усного мовлення. Робота з інформацією будь-якою мовою вимагає формування відповідних інтелектуальних навичок: уміння аналізувати інформацію, сортувати факти, вибудовувати їх у логічній послідовності тощо.

Як правило, починаючи працювати за фахом під час професійного спілкування молодий спеціаліст має вирішувати проблеми теоретичної та практичної значущості, для чого необхідно мати чіткі та ясні явлення, уміння формулювати власні аргументи. Завдяки творчим завданням студенти отримують постійне тренування і практику усіх цих умінь.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому плануємо проаналізувати місце та роль творчих завдань для формування навичок письмово мовлення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Махлай О. М. Творчість та креативність: психологічна сутність та зміст понять. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологічні науки. 2017. № 3. С. 139–152.
2. Філософія: Словник-довідник: навч. посібник / За ред. І. Ф. Надольного, І. П. Пилипенка, В. Г. Чернеця. 3-є вид., доп., випр. і перероб. Київ: НАКККиМ, 2011. 480 с.

3. Червінко Є. О. Get Talking / Є. О. Червінко, Е. Ф. Беляєва, О. І. Скриль та інші. Х. : ХНУ ім. В. Каразіна, 2015. 120 с.

4. 5 Reasons why it is more important than ever to teach creativity. https://www.iste.org/explore/5_Reasons_Why_It_Is_More_Important_Than_Ever%20_Teach_Creativity

5. Buttner A. Activities, games, and assessment strategies for the foreign language classroom. 2007. 208 p.

6. Maguire, L. G. What Is Creativity? 2017. Retrieved from: <https://larrygmaguire.com/what-is-creativity>, accessed on 01 July 2020

7. Meier D. The accelerated learning handbook: a creative guide to designing and delivering faster, more effective training programs. 2000. 304 p.

8. Sadler-Smith, E. (2015). Wallas' Four-Stage Model of the Creative Process: More Than Meets the Eye? Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10400419.2015.1087277?src=recsys&journalCode=hcrj20>